

Рецензія
на дисертацію Буй Ірини Василівни

**«ПРОГРАМУВАННЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
КВАЛІФІКОВАНИХ БІАТЛОНІСТОК У РІЧНОМУ МАКРОЦИКЛІ»**
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична
культура і спорт (01 Освіта/Педагогіка)

Актуальність теми. За останні олімпійські цикли в біатлоні спостерігається висока конкуренція як між національними командами на змаганнях світового рівня, так і серед біатлоністів в індивідуальному рейтингу.

Багаторічний характер та етапність системи підготовки спортсменів визначають зміст різних сторін підготовки відповідно до особливостей кожного періоду тренувального процесу.

Високі спортивні результати в сучасному біатлоні визначаються органічною єдністю та оптимальним співвідношенням фізичної, технічної, тактичної, психологічної, вольової і теоретичної підготовки. Серед цих видів підготовки фізична має особливе значення, оскільки вона є фундаментом, основою, на якій формується майстерність біатлоніста.

При однаковому рівні техніко-тактичних дій та загальної витривалості спортсменів переможцем стає той, який має вищий рівень швидко-силової підготовленості, ніж його суперник. Силова підготовка покликана сприяти досягненню високих результатів і підвищенню функціональних можливостей спортсменів, а підготовчий період посідає особливе місце у процесі підготовки біатлоністів до основних змагань, та є базою для успішного виступу у змагальному періоді. Саме тому, вимагає пошуку вирішення проблеми підвищення фізичної підготовки біатлоністів, а саме такої її складової, як силова та швидко-силова підготовка, чому і присвячена представлена до захисту робота.

На думку багатьох науковців, важливим періодом активного приросту усіх показників в біатлоні є етап спеціалізованої базової підготовки, на якому будується фундамент для досягнень у спорті вищої майстерності.

Дані науково-методичної літератури свідчать, про проведені дослідження структури підготовки біатлоністів на етапі попередньої базової підготовки, підготовки до вищих досягнень, максимальної реалізації індивідуальних можливостей. Проте немає відомостей про вивчення особливостей тренувального процесу на етапі спеціалізованої базової, підготовки, використання програмування тренувального процесу в біатлоні, що обумовлює актуальність проведеного дослідження.

На сучасному етапі розвитку науки в спорті програмування як метод розглядається більш оптимально формою плануванні тренувального процесу, що представлено в працях багатьох науковців.

Виходячи з вищевикладеного, обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною з точки зору теорії та практики сучасного біатлону.

Представлена до розгляду дисертаційна робота Буй Ірини Василівни спрямована на теоретичне та практичне вирішення вищевикладеного.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано згідно з Планом науково-дослідної роботи кафедри теорії і методики спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського на 2016–2020 рр. за темою «Теоретико-методичні основи програмування і моделювання підготовки спортсменів різної кваліфікації» на 2016–2020 рр. (номер державної реєстрації 0116U005299) та за темою «Організаційно-методичні засади програмування тренувального процесу кваліфікованих та висококваліфікованих спортсменів» на 2021–2025 рр. (номер державної реєстрації 0121U109550).

Роль автора як співвиконавця теми полягає у розробленні та науково-методичному обґрунтуванні програмування тренувального процесу кваліфікованих біатлоністок, аналізі та узагальненні теоретичних й емпіричних даних.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність. Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені у дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних методів дослідження. Отримані результати дослідження базуються на достатній кількості отриманого матеріалу, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом досліджень, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням відповідних методів статистичного опрацювання результатів.

Наукова новизна отриманих результатів:

- уперше розроблено алгоритм упровадження технології програмування тренувального процесу біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки;
- уперше розроблено та науково обґрунтовано технологію програмування тренувального процесу біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки;
- уперше сформульовано теоретико-методичні засади програмування тренувального процесу біатлоністок із використанням сучасних тренажерних технологій, як-от: тредбан і лижний концепт;
- уперше практично обґрунтовано особливості впровадження сучасних фітнес-технологій, а саме: балансування, пілатесу, стретчингу, силового фітнесу, функціонального фітнесу, у тренувальний процес біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки;

- проаналізовано навчальну програму з підготовки лижників у країнах Євросоюзу, виявлено характерні відмінності та подібності підготовки спортсменів у різних країнах;

- доповнено дані про особливості застосування засобів загальної фізичної підготовки, запозичених у різних видах спорту, зокрема в легкій атлетиці, у тренувальному процесі біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки;

- доповнено дані про взаємозв'язок показників функціональної підготовленості та показників фізичної підготовленості біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки;

- розроблено та практично обґрунтовано комплекси тренувальних засобів із використанням фітнес-технологій, спрямованих на покращення технічної підготовленості біатлоністок.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні нових підходів до вдосконалення тренувального процесу; побудові алгоритму й окресленні шляхів упровадження технології програмування у тренувальний процес біатлоністок упродовж макроциклу в руслі диференційованого підходу до особистості біатлоністок; у пошуку новітніх тренувальних засобів і тренажерних пристроїв для поліпшення умов тренування біатлоністок.

Основні результати дослідження впроваджено у процес практичної підготовки спортсменів комунального закладу «Вінницький регіональний центр фізичної культури і спорту осіб з інвалідністю «Інваспорт»; у навчально-тренувальний процес «Комплексної дитячо-юнацької спортивної школи №15» (м. Київ), в освітній процес студентів факультету фізичного виховання і спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, де, зокрема, доповнено програми спеціальної фізичної підготовки новітніми засобами вдосконалення тренувального процесу біатлоністок.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. За темою дисертації опубліковано 7 наукових праць, 6 з яких - праці у фахових наукових виданнях України та 1 публікація у виданнях, що проходять індексацію у науко-метричній базі Scopus, В опублікованих працях висвітлені матеріали дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Дисертацію викладено українською мовою на 223 сторінках, ілюстрована 39 таблицями та 20 рисунками. У роботі використано 185 літературних джерел, з яких 30 – іноземною мовою.

У вступі обґрунтована актуальність теми дослідження і сформульоване наукове завдання; вказується зв'язок дисертаційного дослідження з науковими планами, темами; розкривається науковий апарат дослідження: мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; визначаються наукова новизна, практичне та теоретичне значення роботи; наводяться дані про

особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, подано інформацію про публікації, структуру та зміст роботи.

У першому розділі «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ БІАТЛОНІСТОК У РІЧНОМУ МАКРОЦИКЛУ» автором здійснено ретельний аналіз фахової літератури відповідно до об'єкта дослідження. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури з проблеми програмування тренувального процесу біатлоністок свідчить, що вона є актуальною та такою, яка потребує продовження пошуку її вирішення.

У другому розділі «МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ» окреслено методологічний апарат та етапи наукового дослідження, який проводила здобувачка.

У третьому розділі «ОБГРУНТУВАННЯ ХАРАКТЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ БІАТЛОНІСТОК» автором подано результати досліджень, які були отримані на констатувальному етапі експерименту. Отримані результати стали підґрунтям для розробки експериментальної технології програмування тренувального процесу біатлоністок та дослідження її впливу на етапі формувального експерименту.

У четвертому розділі «РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМУВАННЯ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ БІАТЛОНІСТОК НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ» представлені розроблені авторкою технології програмування тренувального процесу біатлоністок в осінньо-зимовому та весняно-літньому циклах підготовки; проведений аналіз динаміки фізичної та функціональної підготовленості кваліфікованих біатлоністок на формувальному етапі експерименту.

У п'ятому розділі «АНАЛІЗ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ» узагальнено результати дисертаційного дослідження відповідно до поставлених завдань. Представлені положення наукової новизни та відмінності отриманих результатів від відомих раніше.

Висновки роботи є логічним завершенням проведених автором досліджень, базуються на широкій інформаційній базі, яка включає джерела наукового, нормативного і статистичного характеру. Результати розрахунків та висновки, які були сформульовані на основі отриманих результатів, не викликають сумніву та становлять інтерес як для науки, так і для практики. Висновки до кожного розділу дисертації в цілому відображають суть виконаних досліджень.

Оцінюючи в цілому позитивно роботу Буй І.В., слід зауважити, що автору не вдалося уникнути певних недоліків у роботі, які в більшості є дискусійними:

1. Формулювання предмету дослідження потребує уточнення, а саме: «програмування структурних утворень тренувального процесу кваліфікованих біатлоністок у межах річного макроциклу» варто представити, як «програмування змісту структурних одиниць тренувального процесу річного макроциклу кваліфікованих біатлоністок», оскільки

предметом досліджень є саме комплекси тренувальних засобів та особливості їх застосування.

2. Висновки до першого розділу потребують більшої конкретизації наукової проблеми в межах назв його підрозділів.

3. В 2 розділі таблиці 2.1-2.4. доцільно було б перенести в додатки, оскільки дані, які представлені в цих таблицях є загальнодоступними та детально описані в багатьох літературних джерелах.

4. Третій розділ роботи варто було б доповнити даними про стан фізичної підготовленості біатлоністок на констатувальному етапі досліджень, оскільки в 4 розділі аналізується вже динаміка цих показників.

5. Четвертий розділ роботи містить велику кількість таблиць та програм, що ускладнює сприйняття інформації. Варто було б представити даний матеріал в додатках.

6. Список використаних літературних джерел містить помилки в оформленні та доречно доповнити посиланнями на інтернет-ресурси, в яких висвітлюються обраний напрям досліджень.

7. У тексті дисертації зустрічаються лексичні, стилістичні та граматичні помилки.

Однак, названі недоліки не вплинули на обґрунтованість і вірогідність основних положень, винесених здобувачем на захист, не применшують новизну, наукову й практичну значущість отриманих результатів.

Загальний висновок. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Буй Ірини Василівни «Програмування тренувального процесу кваліфікованих біатлоністок у річному макроциклі» є цілісною, самостійною, завершеною роботою на правах рукопису, яку виконано на актуальну тему з використанням наукових методів дослідження. Робота характеризується чіткістю змісту, містить науково обґрунтовані науково-теоретичні результати, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача та достатньо повно представлені у наукових працях. Дисертація відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (з наступними змінами), та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Буй Ірина Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

Доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри теорії і методики спорту
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Ірина Кульчицька

